

FINANCE, INSURANCE AND STOCK EXCHANGE BUSINESS: MODERNIZATION OF THE STRATEGIC PORTFOLIO

**Yuliia Verheliuk, PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Financial Markets
and Technologies Department
State Tax University
Irpın, Ukraine**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-242-5-44>

ADAPTATION OF THE BANKING SERVICES MARKET IN UKRAINE TO THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

АДАПТАЦІЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабне вторгнення російських окупантів на територію України змусило перевести усі сфери суспільного життя у умови воєнного стану, що суттєво змінило життєвий уклад в країні. Банківська система та ринок банківських послуг сьогодні став життєзабезпечуючою артерією всієї економіки. Важко уявити будь який економічний процес без участі в тій чи іншій формі банківських установ. Отож, безумовно, ринок банківських послуг повинен швидко адаптуватись до надскладних умов та продовжувати своє функціонування.

Досвід двомісячного воєнного стану в Україні дозволив виявити слабкі місця, проблеми та зробити певні висновки, що стосуються функціонування ринку банківських послуг. Життєздатність ринку банківських послуг тісно пов'язана із загальним станом економіки України, саме тому проблематика є комплексною і не може вирішуватись ізольовано. Відсутність точних статистичних даних та макроекономічних прогнозів створює суттєві перепни для оцінки поточної ситуації, що змушує звертатись до неформальних індикаторів оцінки.

Адаптивність та гнучкість ринку банківських послуг сприяють пристосуванню економіки до умов воєнного стану. Про це свідчать успішне відновлення діяльності ринку банківських послуг в перший

тиждень війни в Україні. Банки продовжують надавати послуги як фізичним так і юридичним особам в Україні. Цьому сприяв запас міцності банківської системи України, що був сформований у довоєнний період. Проте, зрозумілим є те, що наявний капітал та запас міцності в умовах зниження банківської активності буде знижуватись. Саме тому, Національний банк України, з метою мінімізації негативного впливу російської військової агресії на банківську систему України, вживає заходів для підтримки стабільності, серед яких [1]:

- скасовано здійснення у 2022 році щорічної оцінки стійкості банків;

- уточнено положення стосовно незастосування до банків та відповідальних осіб банківських груп заходів впливу за порушення економічних нормативів, лімітів відкритої валютної позиції, строків подання та опублікування звітності, якщо такі порушення виникли після початку військової агресії;

- призупинено на час дії воєнного стану строки подання/розгляду інформації та документів, визначені нормативно-правовими актами Національного банку;

- уточнено порядок надання Національному банку інформації про дотримання економічних нормативів та іншої інформації.

Застосування цих заходів НБУ відображено у відповідних нормативних документах, зокрема Постановою правління НБУ від 7 березня 2022 р. № 40 фіксуються зміни у деяких нормативно правових-актах [2]. При цьому Національний банк України продовжує змінювати, відповідно до сучасних реалій, умови діяльності банків. Це стосується також припинення застосування заходів впливу за а порушення порядку формування та зберігання обов'язкових резервів, встановленого Положенням про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні, що виникли під час дії воєнного стану та спричинені негативним впливом російської військової агресії [3].

Усвідомлюючи необхідність кредитної підтримки економіки України в умовах війни, Національний банк продовжує вживати заходи для спрощення умов діяльності банків, які в першу чергу орієнтуються на підтримання фінансового стану банків та їх спроможності кредитувати економіку.

Так, 25 лютого 2022 року Постановою Правління Національного банку України № 23 «Про деякі питання діяльності банків України та

банківських груп» надається дозвіл банкам не враховувати несплату за кредитами як прострочення протягом дії воєнного часу та 30 днів після цього, якщо несплата пов'язана із російською агресією та використовувати по домовленості з клієнтами кредитні канікули. Під кредитними канікулами розуміється відтермінування сплати боргу, а не його прощення. Кредитні канікули – це тільки пауза, тобто відтермінування у розрахунках клієнта з банком під час воєнного стану в країні. Така «перерва» може стосуватися сплати основної суми кредиту («тіла» кредиту) чи нарахованих відсотків [4]. Умови та особливості надання кредитних канікул визначаються кожним банком окремо. В Україні успішно реалізуються програми із надання кредитних канікул своїм позичальникам, зокрема такими банками: ПриватБанк, Ощадбанк, Райфайзен банк, ОТП Банк, Monobank та інші.

Гнучкі умови взаємодії банків з позичальниками забезпечуються завдяки новим умовам роботи. Банкам дозволено не враховувати прострочку за кредитами під час обрахунку та оцінки кредитного ризику. Також банки набули право реструктуризовувати кредити, потреба в чому виникла внаслідок російської агресії, що спровокувала зниження платоспроможності позичальників.

Проте, з позиції банківського нагляду, ключовими параметрами банківської системи сьогодні є ліквідність та платоспроможність. На сьогодні, в цілому ліквідними залишаються усі банки, хоча зважаючи на ринкову специфіку є окремі фінансові установи, що мають проблеми із ліквідністю. Що ж до платоспроможності, то враховуючи вплив ряду негативних чинників та довоєнні нормативи – банки не є платоспроможними. Але, враховуючи спрощені умови продовжують функціонувати та надавати кредитні послуги. В цьому руслі, слід відзначити, що відновлення платоспроможності банківської системи – не швидкий процес, а отже, фокус кредитної підтримки перебуває у площині державно-приватного партнерства та підтримки пріоритетних галузей економіки.

Таким чином, адаптація ринку банківських послуг до умов військового стану є важливим завданням, адже від життєздатності банківської системи залежить спроможність функціонування національної економіки. Можна позитивно оцінювати досвід адаптації ринку банківських послуг до військових умов за два місяці. Банки швидше почали впроваджувати та використовувати сучасні цифрові технології та інтегруватись у ринок Fin Tech [5].

Швидку та гнучку адаптацію забезпечували оперативні дії регулятора, які в основному пом'якшували регуляторні та наглядові вимоги до банків другого рівня. При цьому, слід об'єктивно оцінювати втрати, які несе банківська система під час війни і усвідомлювати, що наразі відбувається виснаження ліквідності та платоспроможності, наслідки чого будуть відчутними у поствоєнний період.

Література:

1. Національний банк продовжує вживати заходів для мінімізації негативного впливу російської військової агресії на банківську систему України. URL: <http://surl.li/burpr>.
2. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Правління НБУ від 07.03.2022 р. № 40. URL: <https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution0703202240>.
3. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Правління НБУ від 21.03.2022 р. № 57. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_21032022_57.
4. Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп: Постанова Правління НБУ від 25.02.2022 р. № 23. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_25022022_23?fbclid=IwAR2IkuZyuOTgQ9d2VDTOVQoVhwUCIWU-XStCzJKZ5eXk2uAGIcNPxpC_1zM.
5. Вергелюк Ю. Потенціал використання блокчейн технологій на фінансовому ринку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-15>.